

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง
โดยใช้เทคนิค School Mapping

จัดทำโดย นายปิยวัฒน์ สายแสง

ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษานายการ
สังกัด ฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขตห้วยขวาง

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๗
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑. ชื่อเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ขยายวง
โดยใช้เทคนิค School mapping

๒. หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๗๕) ประเด็นยุทธศาสตร์ ๓ มหานครสำหรับทุกคน ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อย ๓.๓ การศึกษาสำหรับทุกคน และนโยบายร่วมสร้างกรุงเทพฯ ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) มหานครแห่งการเรียนรู้ มุ่งเน้นเรียนฟรี ๒๐+๑ ส่งเสริมโครงการ “อิมทอสมองดี มีวินัย โตไปไม่โกง” พัฒนาทักษะผู้เรียนด้านภาษาอังกฤษเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนขั้นพื้นฐาน ได้เรียนอย่างทั่วถึงมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของกรุงเทพมหานครการจัดการศึกษาเป็นภารกิจหนึ่งที่กรุงเทพมหานครให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการการศึกษาในลักษณะการเพิ่มโอกาสให้ได้รับการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยในส่วนของคุณภาพจะให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ ดังนั้นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน ๔๓๘ โรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางถึงยากจน นอกจากนี้ยังมุ่งมั่นให้โรงเรียนมีมาตรฐานและมีคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน จัดบริการการศึกษาให้ก้าวไกลก้าวหน้าทั่วโลก โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี พัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายในและภายนอกของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (SWOT Analysis) พบว่ามีจุดอ่อน (Weakness) ดังนี้ ๑) การบริหารจัดการ มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาบ่อย ทำให้ขาดทักษะในการบริหารจัดการ ขาดการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ครูขาดขวัญและกำลังใจ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ใส่ใจการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ๒) การเรียนการสอน เช่นครูไม่ครบชั้นเพราะต้องไปอบรม ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูขาดความตระหนักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างจริงจัง และครูมีภาระงานมากทำให้การจัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มเวลา ๓) ผู้เรียน เช่นการออกกลางคัน การอ่านเขียนภาษาไทย คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนซึ่งพิจารณาจากผลการทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET : Ordinary National Educational Test) ๔) ปัจจัยสนับสนุน เช่น ได้รับการจัดสรรสื่อและอุปกรณ์เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนเกินความจำเป็นและไม่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และ โรงเรียนขนาดเล็ก (๑-๔๐๐ คน) ได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอน

๕) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่นผู้ปกครอง ชุมชน มีฐานะยากจน ทำให้การระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาเป็นไปได้น้อย ซึ่งจากปัญหาต่างๆ ที่พบทำให้ทราบว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครต้องกำหนดแนวทางและวิธีการพร้อมทั้งเครื่องมือใช้ในการติดตามประเมินผลเพื่อวัดคุณภาพ ความเท่าเทียมและความคุ้มค่าของทรัพยากรที่กรุงเทพมหานครได้จัดสรรให้ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน ด้านปัจจัยสนับสนุนและด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ นโยบายและหลักการ ที่มุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนชั้นพื้นฐานได้เรียนอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ นอกจากนี้จะพบว่าคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมีปัญหาในเรื่องของความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมและโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่ยังไม่เกิดประโยชน์สูงสุด และโรงเรียนบางแห่งมีเครื่องอำนวยความสะดวก มีวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เกินความต้องการของผู้เรียน และครูเกินกรอบอัตรากำลัง แต่โรงเรียนบางแห่งโดยเฉพาะโรงเรียนที่มีขนาดเล็กขาดแคลนทุกอย่าง ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาต่ำ นักเรียนขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ ตลอดจนครูและบุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาหรือวิธีการวางแผนทางการศึกษาในระดับท้องถิ่นโดยใช้เทคนิค School mapping

School mapping เป็นเทคนิควิธีการที่ใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นเทคนิคและกระบวนการที่ใช้ในการกำหนดความต้องการทางการศึกษาในอนาคตในระดับท้องถิ่น และวางแผนเพื่อกำหนดมาตรการที่จะทำให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ การใช้เครื่องมือ School mapping วัดดูประสงค์เพื่อมองการบริหารจัดการไปข้างหน้า มองอนาคตด้านการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนที่จะเข้ามาสู่ในระบบการเรียน วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ จำนวนข้าราชการครู การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การสร้างเครือข่ายของโรงเรียน หรือมาตรการต่างๆ เพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ จากการศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการและการใช้ทรัพยากร ซึ่งจะศึกษาปัจจัยด้านผู้เรียน ข้าราชการครู อาคารและครุภัณฑ์ โดยการวิเคราะห์ระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียน การคาดคะเนและประมาณการความต้องการการวางแผนทางการศึกษา และจัดทำข้อเสนอแนะในการวางแผนพัฒนาการศึกษา

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง มีจำนวน ๓ โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนประชากรราษฎร์บำเพ็ญ โรงเรียนพระราม ๙ กาญจนาภิเษก และโรงเรียนวัดใหม่ช่องลม มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น ๓,๓๕๐ คน ข้าราชการครู ๑๕๕ คน (ข้อมูล ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘) การบริหารจัดการโรงเรียนใช้หลักการกระจายอำนาจ ให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการงบประมาณ หลักสูตร งานบุคลากรและการบริหารงานทั่วไปได้อย่างอิสระภายใต้การกำกับดูแล และติดตามผลการดำเนินการของสำนักงานเขต โดยมีฝ่ายการศึกษาเป็นผู้ประสานให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน สำนักงานเขตและสำนักงานการศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง (SWOT Analysis) พบว่ามีจุดอ่อน (Weakness) คือความไม่เท่าเทียมด้านทรัพยากรในการบริหารการศึกษาและโอกาสทางการศึกษา

การใช้ทรัพยากรที่ยังไม่คุ้มค่าและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลการทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) บางกลุ่มสาระวิชาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยระดับประเทศ มีสื่อการเรียนการสอนเกินความต้องการของผู้เรียน และครูไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ครูและบุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในปฏิบัติหน้าที่ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะฝ่ายการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง ไม่สามารถบริหารจัดการด้านการศึกษได้เต็มประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้จึงมีแนวคิดที่จะนำแผนที่การศึกษา School mapping ซึ่งเป็นเทคนิคและกระบวนการที่ใช้ในการกำหนดความต้องการทางการศึกษาในอนาคตและวางแผนเพื่อกำหนดมาตรการที่จะทำให้การพัฒนาการศึกษาบรรลุตามนโยบายที่ตั้งไว้

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อทราบสถานการณ์ในปัจจุบันของการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง
๒. เพื่อให้สามารถประมาณการแนวโน้มความต้องการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง โดยใช้เทคนิค School mapping
๓. เพื่อให้สามารถวางแผนการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวางให้เหมาะสม เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๔. เป้าหมาย

ภายในปีการศึกษา ๒๕๕๙

๑. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง มีการวิเคราะห์สถานการณ์พัฒนาการศึกษาของโรงเรียน
๒. จัดทำประมาณการแนวโน้มความต้องการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง โดยใช้เทคนิค School mapping
๓. จัดทำข้อสรุปในการวางแผนการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงานฯ

๑. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหน่วยงาน (SWOT Analysis) เป็นเครื่องมือที่ศึกษาหาสาเหตุเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน โดยมีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้ทราบว่าปัจจุบันหน่วยงานอยู่ในสถานการณ์ใด เพื่อนำการวิเคราะห์ไปกำหนดทิศทางในอนาคตของหน่วยงานของเราต้องการอะไร อย่างไร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหน่วยงาน (SWOT Analysis) ประกอบด้วย

จุดแข็งขององค์กร (S → STRENGTHS) หมายถึงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กร โดยวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

จุดอ่อนขององค์กร (W → WEAKNESS) หมายถึงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กร โดยวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O → OPPORTUNITIES) หมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งต้องคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และการแข่งขันเพื่อการแสวงหาประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเหล่านี้

อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T → Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อในระดับมหภาค ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจะต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระทบดังกล่าวได้

ตารางวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง (SWOT Analysis)

<p>จุดแข็ง (STRENGTHS)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ - โรงเรียนมีการวางแผนหลักสูตร แผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ - ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและบริหารจัดการโรงเรียน - การประกันคุณภาพภายในมีความเข้มแข็ง 	<p>จุดอ่อน (WEAKNESS)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน - คะแนนสอบ O-NET บางกลุ่มสาระวิชาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยระดับประเทศ - สื่อการเรียนการสอนไม่ตรงกับความต้องการของครูผู้สอนและผู้เรียน - ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน - ความไม่เท่าเทียมด้านทรัพยากรการบริหารงานระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่
<p>โอกาส (OPPORTUNITIES)</p> <ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานเขต สำนักงานการศึกษาและหน่วยงานระดับกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับการศึกษาและจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 	<p>อุปสรรค (Threats)</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการศึกษาของประเทศบ่อย ทำให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

๒. การวางแผนการศึกษา (Educational planning)

แม็คคินัน (k.k Mckinon) เป็นนักวิชาการเกี่ยวกับการวางแผนระหว่างประเทศ (IIEP – International Institute for Educational Planning) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนทางการศึกษาว่า การวางแผนทางการศึกษาต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในแต่ละบริบทที่มีความแตกต่างกัน การใช้ทรัพยากรและงบประมาณที่มีความแตกต่างกัน ความสมบูรณ์ของการวางแผนทางการศึกษาต้องเข้าถึงปัญหาที่แท้จริงของแต่ละบริบท เทคนิคการวางแผนทางการศึกษาต้องกำหนดระยะเวลา จุดมุ่งหมายปลายทางของความสำเร็จ จุดประสงค์การวางแผนให้อยู่บนพื้นฐานของประโยชน์ที่จะได้รับ และต้องเข้าใจในลักษณะธรรมชาติภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกัน

๓. แนวคิดการจัดทำ School mapping and GIS

การจัดทำ School mapping เป็นการวางแผนการศึกษาชนิดหนึ่ง ที่กำหนดความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในแต่ละท้องถิ่น เป็นการตอบสนองความต้องการที่แท้จริง และปรับปรุงแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของสภาพนั้นๆ แนวคิดการจัดทำ School mapping มีหลายแนวทางแต่ละแนวทางหน่วยงานทางการศึกษาได้ปรับให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการในมิติที่ต้องการจะพัฒนา School mapping เกิดขึ้นที่ฝรั่งเศสในปี ค.ศ. ๑๙๘๓ มีลักษณะและความหมายเหมือนกับ Micro-planning เป็นการวางแผนการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามสภาพของแต่ละท้องถิ่นของการจัดการศึกษาและเป็นเครื่องมือยืนยันและรับรองผลการดำเนินงานของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามระบบและขนาดของโรงเรียน School mapping เป็นการกำหนดเครือข่ายของโรงเรียน (School Network) ให้สนองความต้องการทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดความเสมอภาคโดยทั่วกันทั้งในปัจจุบันและอนาคต สำหรับความสัมพันธ์การจัดทำ School mapping และ GIS สตีเวน (Steven J.Hite) ได้เสนอแนวคิดว่าการทำ GIS (Geographical information systems) เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำ School mapping เพื่อเป็นการรับรองความสำเร็จของการจัดสรรทรัพยากรในการจัดการศึกษาและสามารถอธิบายความสำเร็จได้ถูกต้องเป็นธรรมตามขนาดของโรงเรียน การจัดทำ School mapping เป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกันกับ GIS ที่สามารถอธิบายข้อสรุปสภาพทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญของการจัดการศึกษาในการวางแผนการศึกษาระดับภูมิภาค (Micro-Planning) ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคการจัดทำ School mapping และการจัดทำ GIS ซึ่งจะมีผลเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและการตัดสินใจในการดำเนินการตามแผนที่วางไว้

สรุป School mapping หมายถึงเทคนิคการวางแผนทางด้านการศึกษาที่กำหนดความต้องการที่จะพัฒนาในแต่ละท้องถิ่นในอนาคต และเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จโดยให้มีความสอดคล้องกับแผนและนโยบายในระดับส่วนกลาง ซึ่งจะจัดทำเมื่อมีการปฏิรูปการจัดการศึกษา โดยมีมิติในการจัดทำในด้านคุณภาพการศึกษาและความเสมอภาคทางการศึกษา

๔. การจัดทำ School mapping ๕ Module ของยูเนสโก

กระบวนการจัดทำ School mapping ของ International Institute for Education Planning มีขั้นตอนดังนี้

๔.๑ การวิเคราะห์ระบบการจัดการศึกษา ซึ่งจะต้องวิเคราะห์ให้ครอบคลุมของระบบการศึกษา ความเสมอภาคในโอกาสการได้รับการศึกษาของเด็กในกลุ่มต่างๆ และการวิเคราะห์ในด้านความมีประสิทธิภาพของระบบการศึกษา เช่น การตกซ้ำชั้น การออกกลางคัน ความไม่เท่าเทียมกันของการบริการทางการศึกษาในเรื่องของครู อาคารเรียน ครุภัณฑ์ การให้บริการทางการศึกษาสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียนหรือไม่ มีความเสมอภาคหรือไม่ การใช้ทรัพยากรคุ้มค่าหรือไม่ ในการวิเคราะห์ดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ข้อมูลในด้านต่างๆ ของท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก เช่น สถิติประชากร สถิติทางการศึกษา แผนที่ภูมิประเทศ วิธีการเดินทางมาเรียนของนักเรียน ซึ่งจะต้องสำรวจในพื้นที่บริการ

๔.๒ การคาดคะเน (Projection) และประมาณการความต้องการทางการศึกษาในอนาคตในเรื่องต่างๆ เช่น ประชากรวัยเรียน จำนวนนักเรียน จำนวนครู ครุภัณฑ์ อาคารเรียน

๔.๓ การเตรียมข้อเสนอ (Proposals) เป็นการนำข้อเสนอที่รองรับการคาดคะเนซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพการจัดการศึกษา การหามาตรการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดทำ School mapping

๕. เทคนิคการจัดทำ School mapping

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียน ความครอบคลุมของการจัดการศึกษาในอดีตถึงปัจจุบัน ประสิทธิภาพภายในของระบบการจัดการศึกษา การให้บริการและการใช้ทรัพยากรการให้บริการ การให้บริการวิเคราะห์จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) ผลการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลทางการศึกษา (สมศ.) การใช้ทรัพยากร การวิเคราะห์อัตรากำลังครู อาคารเรียน ครุภัณฑ์ งบประมาณ

ขั้นตอนที่ ๒ การคาดคะเนและประมาณการความต้องการ การวางแผนทางการศึกษาเป็นการคาดคะเนจำนวนนักเรียนในอนาคตเพื่อประมาณการจำนวนครู อาคารเรียน ครุภัณฑ์ และงบประมาณในการจัดการศึกษาโดยมีขั้นตอนคือการคาดคะเนจำนวนนักเรียน การจัดทำแผนชั้นเรียนเต็มรูป แผนชั้นเรียนรายปี การประมาณการจำนวนครู อาคารเรียน ครุภัณฑ์ งบประมาณ

ขั้นตอนที่ ๓ การจัดทำข้อเสนอแนะในการวางแผนพัฒนาการศึกษา การจัดทำข้อเสนอแนะในการวางแผนพัฒนาการศึกษาในด้านการขยายโอกาสทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและประสิทธิภาพทางการศึกษา

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๖.๑ กรอบแนวทางการดำเนินการ

๑. แต่งตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตห้วยขวาง เป็นประธาน คณะทำงาน ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตห้วยขวาง (สังฆการฝ่ายการศึกษา) ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัด นักวิชาการศึกษา ฝ่ายการศึกษา เจ้าหน้าที่ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรุงเทพมหานคร เป็นคณะทำงาน และหัวหน้าฝ่ายการศึกษา เขตห้วยขวาง เป็นคณะทำงานและเลขานุการ

๒. ประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดทำ School mapping ดังนี้
การจัดเก็บรวบรวม ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษา โดยการกำหนดแบบฟอร์มต่างๆ
เพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูล กำหนดระยะเวลาดำเนินการและผู้รับผิดชอบ การดำเนินการวิเคราะห์ระบบ
การจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการคาดคะเนจำนวนนักเรียน การจัดทำแผน
ชั้นเรียนเต็มรูป แผนชั้นเรียนรายปี การประมาณการจำนวนครู อาคารเรียน ครุภัณฑ์ งบประมาณและ
สรุปการวางแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต การคาดคะเนและประมาณการความต้องการ
และการจัดทำข้อเสนอแนะในการวางแผนพัฒนาการศึกษา การจัดทำแผนที่แสดงที่ตั้งของสถานศึกษา
(GIS) ประสานศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการ
วิเคราะห์ข้อมูลและดำเนินการจัดทำ GIS ของแผนที่แสดงที่ตั้งของสถานศึกษา

๓. ดำเนินการวิเคราะห์บริบทและสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตห้วยขวาง เพื่อศึกษา

๓.๑ ความครอบคลุมของระบบการศึกษาเป็นอย่างไร

๓.๒ ประสิทธิภาพของระบบการศึกษาเป็นอย่างไร

๓.๓ คุณภาพของการบริการการศึกษาและการใช้ทรัพยากรคุ้มค่าหรือไม่

๓.๔ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนน NT O-NET ผลการประเมินโรงเรียน
คุณภาพมาตรฐาน (SMART School) และผลการประเมินของ สมศ. เป็นอย่างไร จะแก้ปัญหาหรือ
พัฒนาอย่างไรภายในอนาคต

การวิเคราะห์บริบทและสภาพการจัดการศึกษา สามารถกำหนดเป็นตารางต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงห้องเรียนและจำนวนนักเรียนย้อนหลัง ๔ ปีการศึกษา

ตารางที่ ๒ แสดงอัตราการรับนักเรียนระดับชั้นอนุบาลย้อนหลัง ๔ ปีการศึกษา

ตารางที่ ๓ แสดงอัตราการรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
ย้อนหลัง ๔ ปีการศึกษา

ตารางที่ ๔ แสดงอัตรานักเรียนออกกลางคันย้อนหลัง ๔ ปีการศึกษา

ตารางที่ ๕ แสดงอัตราการเรียนต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
ย้อนหลัง ๔ ปีการศึกษา

ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนครูตามวุฒิและอัตราส่วนครูต่อนักเรียน

ตารางที่ ๗ แสดงจำนวนครูขาดเกณฑ์และเกินเกณฑ์

ตารางที่ ๘ แสดงรายละเอียดอาคารเรียนและอาคารประกอบ

ตารางที่ ๙ แสดงจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียน

ตารางที่ ๑๐ แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนย้อนหลัง ๔ ปีการศึกษา

ตารางที่ ๑๑ แสดงคะแนน NT และ O-NET

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลการประเมิน SMART School และผลประเมิน สมศ.

รอบปีที่ผ่านมา

๔. ดำเนินการคาดคะเนและประมาณการความต้องการของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตห้วยขวาง เพื่อศึกษา

๔.๑ การคาดคะเนประชากรวัยเรียน

๔.๒ การคาดคะเนจำนวนนักเรียนในอนาคต

๔.๓ กำหนดแผนชั้นเรียนเต็มรูปแบบและการกำหนดแผนชั้นเรียนรายปี

๔.๔ การประมาณการจำนวนครู อาคารเรียน ครุภัณฑ์ งบประมาณ

การคาดคะเนและประมาณการความต้องการของโรงเรียน คือการพยากรณ์ความต้องการ
จำนวนนักเรียน ครู วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่และงบประมาณ ซึ่งนักเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะทุก
กระบวนการของการจัดการศึกษามุ่งไปสู่การพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง
ทราบว่าเป็นระบบการศึกษาของเรามีจำนวนนักเรียนเท่าไร เพื่อเตรียมทรัพยากรและงบประมาณได้
ถูกต้อง เหมาะสม สามารถกำหนดเป็นตารางต่างๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ ๑ ตารางการคาดคะเนจำนวนประชากรอายุ ๗ ปี ในพื้นที่เขตห้วยขวาง

ตารางที่ ๒ ตารางการคาดคะเนอัตราการเลื่อนชั้น ป.๑ – ป.๖ ในพื้นที่

เขตห้วยขวาง อีก ๕ ปีการศึกษาข้างหน้า

ตารางที่ ๓ ตารางการคาดการณ์การจัดแผนชั้นเรียนเต็มรูปแบบล่วงหน้า ๕ ปีการศึกษา

ตารางที่ ๔ ตารางการคาดการณ์การจัดแผนชั้นเรียนรายปี ล่วงหน้า ๕ ปีการศึกษา

ตารางที่ ๕ ตารางประมาณการความต้องการอาคารเรียน อาคารประกอบ

ล่วงหน้า ๕ ปีการศึกษา

ตารางที่ ๖ ตารางการคาดการณ์จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้สอน

ล่วงหน้า ๕ ปีการศึกษา

การคาดคะเนและการประมาณการในการวางแผนการศึกษาในอนาคต จะพิจารณา
จากการคาดการณ์ จำนวนนักเรียนในอนาคตเป็นหลักว่าภายใน ๕ ปีการศึกษาข้างหน้า จะมีจำนวน
นักเรียนรายชั้นจำนวนเท่าไร เพื่อนำไปจัดทำแผนชั้นเรียนเต็มรูปแบบ แผนชั้นเรียนรายปี เพื่อนำผลที่ได้ไป
จัดทำงบประมาณการเรื่องจำนวนบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณเพื่อเตรียมการ
ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาในอนาคตต่อไป

๕. ดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะในการวางแผนการพัฒนาการศึกษาโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง

เมื่อดำเนินการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษา การคาดคะเนและประมาณการ
ความต้องการในการจัดการศึกษา ในขั้นตอนต่อไปคือการจัดทำข้อเสนอแนะในการวางแผนการศึกษา
ในด้านการขยายโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ดังนี้

๕.๑ การขยายโอกาสทางการศึกษา

นำผลจากการวิเคราะห์ความครอบคลุมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนใน
สังกัด จะพบว่าในพื้นที่เขตห้วยขวางมีโรงเรียนใดบ้างที่ขาดโอกาสหรือไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาเท่าที่ควร ในด้านประสิทธิภาพ การจัดการศึกษานักเรียนที่ออกกลางคัน มีนักเรียนที่เรียน
ไม่จบหลักสูตรจำนวนเท่าไร ต้องแก้ปัญหาอย่างไร การศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
เป็นอย่างไร การติดตามนักเรียนอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมีมาตรการส่งเสริมและติดตามการศึกษาต่อ
นักเรียนเพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาและสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษา ในด้าน
มาตรการการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับชั้นอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ จะครอบคลุม
การขยายโอกาสจะเน้นไปที่การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเช่น การจัดตั้งโรงเรียนขยายโอกาสเพิ่ม
จากชั้นประถมศึกษา ซึ่งต้องดูจากเกณฑ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้เหมาะสม การจัดตั้งโรงเรียน
มัธยมศึกษาใหม่ในพื้นที่เขตห้วยขวาง มีความเหมาะสมหรือไม่ซึ่งดูจากการขยายตัวของชุมชน แนวโน้ม
จำนวนประชากรวัยเรียน จำนวนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่จบการศึกษา บริเวณที่จะจัดตั้ง
โรงเรียนใหม่มีแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนหรือไม่ โรงเรียนที่สอนระดับมัธยมศึกษาอยู่ห่างไกลกี่
กิโลเมตร และบริเวณเนื้อที่ที่จะจัดตั้งมีจำนวนมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังมีมาตรการในการเพิ่ม
โอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน เช่น ให้บริการสำหรับเด็กพิการด้วยการจัดบทรียนสำเร็จรูป
สื่อการเรียนการสอนทางไกล เป็นต้น

๕.๒ การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

ด้านพัฒนาคุณภาพ

เมื่อทราบข้อมูลของโรงเรียนในสังกัดแล้วว่าในอนาคตจะเป็นอย่างไร ประมาณ
การความต้องการด้านทรัพยากรเป็นอย่างไร ต่อไปต้องวิเคราะห์สภาพแนวโน้มในอนาคตว่านักเรียนใน
สังกัดกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มลดลงหรือไม่ และจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร และต้องมีมาตรการในการ
พัฒนาคุณภาพนักเรียน เช่น การยุบรวมชั้น การจัดห้องเรียนคละชั้นในกรณีที่มีนักเรียนลดลงหรือ
จำนวนครูไม่เพียงพอ การจัดเป็นโรงเรียนเครือข่าย โรงเรียนสหกิจ หมุนเวียนทรัพยากร ครู หรือการ
จัดกลุ่มพัฒนาวิชาการ เป็นต้น

ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

ในการพัฒนาประสิทธิภาพ จะใช้ข้อมูลในการพิจารณา ๒ เรื่อง คือ จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันและการเรียนจบหลักสูตรตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งต้องการหาวิธีการแก้ไข ปัญหาเพราะจะทำให้สูญเสียเปล่าทางการศึกษา เช่น การแก้ปัญหาที่นักเรียนที่ออกกลางคัน ต้องมีการจัดทุนให้กับนักเรียน หารายได้ระหว่างเรียนหรือมอบหมายให้ครูดูแลให้ปรึกษาแก่นักเรียนที่แนวโน้มจะออกกลางคัน ส่วนการแก้ปัญหาด้านการเรียนจบตามระยะเวลาของหลักสูตร ต้องใช้เทคนิคติดตามนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นต้น และอีกประเด็นที่โรงเรียนจะต้องจัดทำคือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาของโรงเรียน (Strategic Planning) โดยการนำผลที่ได้จาก School mapping มาใช้ในการพิจารณาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน (SWOT Analysis) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา กลยุทธ์และตัวชี้วัดความสำเร็จให้สอดคล้องกับนโยบายของกรุงเทพมหานครต่อไป

๖. รายงานผลการดำเนินการให้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสำนักงานเขต ห้วยขวางและผู้บริหารกรุงเทพมหานครทราบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครต่อไป

๖.๒ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้อำนวยการเขตห้วยขวาง ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตห้วยขวาง (สังฆการฝ่ายการศึกษา) หัวหน้าฝ่ายการศึกษาเขตห้วยขวาง ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัด ๓ โรงเรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนนอกสังกัดในพื้นที่เขตห้วยขวาง เจ้าหน้าที่ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ภูมิศาสตร์กรุงเทพมหานคร ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง นักวิชาการศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาเขตห้วยขวาง

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

ที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ปีการศึกษา ๒๕๕๙					
		เดือน ที่ ๑	เดือน ที่ ๒	เดือน ที่ ๓	เดือน ที่ ๔	เดือน ที่ ๕	เดือน ที่ ๖
๑	แต่งตั้งคณะทำงาน	↔					
๒	ประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการ		↔				
๓	ลงสำรวจข้อมูล เพื่อวิเคราะห์สถานภาพ การพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน		↔	↔			
๔	การจัดทำประมาณการแนวโน้มความ ต้องการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน				↔		
๕	จัดทำข้อสรุปในการวางแผน การพัฒนาการศึกษาโรงเรียน				↔		
๖	รายงานผลการดำเนินงาน					↔	
๗	การติดตามและประเมินผล						↔

๘. งบประมาณ

ใช้งบประมาณจำนวน ๑,๐๐๐ บาท เป็นค่าวัสดุ ค่ากระดาษและพิมพ์เอกสาร
เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการวางแผนพัฒนาการศึกษา และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง
ทราบ

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	วิธีการ/เครื่องมือ
เป้าหมาย (Output) ๑. โรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตห้วยขวาง มีการวิเคราะห์ สถานภาพการพัฒนาการศึกษา	- ผลการวิเคราะห์สถานภาพการ พัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตห้วยขวาง จำนวน ๑ ชุด	-จัดทำการวิเคราะห์ สถานภาพการพัฒนา การศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขต ห้วยขวาง

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล (ต่อ)

เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	วิธีการ/เครื่องมือ
<p>เป้าหมาย (Output)</p> <p>๒. จัดทำประมาณการแนวโน้มความต้องการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง โดยใช้เทคนิค School mapping</p> <p>๓. จัดทำข้อสรุปในการวางแผนการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง</p>	<p>- ผลประมาณการแนวโน้มความต้องการวางแผนการศึกษา โดยใช้เทคนิค School mapping จำนวน ๑ ชุด</p> <p>- ข้อสรุปในการวางแผนการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง จำนวน ๑ ชุด</p>	<p>- จัดทำประมาณการแนวโน้มความต้องการวางแผนการศึกษา</p> <p>- จัดทำข้อสรุปการวางแผนการศึกษา</p>
<p>วัตถุประสงค์ (Outcome)</p> <p>๑. เพื่อทราบสถานการณ์ในปัจจุบันของการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง</p> <p>๒. เพื่อให้สามารถประมาณการแนวโน้มความต้องการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง โดยใช้เทคนิค School mapping</p> <p>๓. เพื่อให้สามารถวางแผนการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวางให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด</p>	<p>- จำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง มีผลการวิเคราะห์สถานการณ์พัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ร้อยละ ๑๐๐</p> <p>- จำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง มีผลการประมาณการแนวโน้มความต้องการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ร้อยละ ๑๐๐</p> <p>- รายงานข้อสรุปการวางแผนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง มีประสิทธิภาพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐</p>	<p>- ติดตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษา</p> <p>- ติดตามผลการคาดคะเนและประมาณการแนวโน้มความต้องการวางแผนการศึกษา</p> <p>- ประเมินผลโดยผู้เชี่ยวชาญ</p>

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑. ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตห้วยขวาง โดยใช้เทคนิค School mapping ส่งผลให้การทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา ๒๕๕๙ ผ่านเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ ๕๐ ทุกกลุ่มสาระ และผลที่ได้จากการศึกษาสามารถสร้างโอกาสคุณภาพและความเท่าเทียมทางการศึกษาได้ ควรนำแนวทางที่ได้ดำเนินการไปใช้กับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง ๕๓๘ โรงเรียนต่อไป

๒. ควรหากลยุทธ์หรือวิธีการในการประเมินผลติดตามโครงการ วัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อ การเรียนการสอน ที่จัดสรรให้กับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อวัดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าและประโยชน์ที่ได้รับ